

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

26 Kasım 2021

KASIM 2021 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ GÜN GEÇTİKÇE DAHA DA YOKSULLAŞIYORUZ!..
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 3.192 TL ve YOKSULLUK SINIRI 10.396 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 3,18; ON İKİ AYLIK YÜZDE 26,82 ORANINDA...
- ✓ BEKAR BİR ÇALIŞANIN AYLIK YAŞAM MALİYETİ 3.903 TL

Dövizde yaşanan artış, elektrik, doğalgaz, benzin fiyatlarına yansımaları, üretim girdi maliyetlerindeki yükselme, temel mal ve hizmetlere gelen yüksek zamlar, dar ve sabit gelirli milyonlarca ailenin geçim şartlarını daha da ağırlaştırdı. Günbegün artan fiyatlar karşısında zaten yetersiz olan ücret gelirlerinin satın alma gücü daha da geriledi. AB üyesi ülkelere göre Türkiye asgari ücretin en düşük olduğu ülke durumuna geldi. Dört kişilik ailenin açlık sınırı bile mevcut asgari ücretin üstünde oldu. Bu ay itibarıyla tek bir kişinin yaşama maliyeti de net asgari ücreti 1.078 TL geçti.

TÜRK-İŞ tarafından 34 yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan, bu alanda öncü ve diğer çalışmalara örnek olan "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" araştırmasının Kasım 2021 ayı sonucu, gıda maddeleri fiyatlarında artışın devam ettiğini ortaya koydu. Bu durum, başta ücretli çalışanlar ve emeklileri olmak üzere, geniş bir toplum kesiminin yaşama şartlarını olumsuz etkilemeye devam etti. Ücret gelirlerinde belirli bir artış sağlanmasına karşın yetersiz kalan gelir karşısında çalışanların mağduriyeti devam etti.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Kasım 2021 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 3.191,55 TL'ye,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 10.395,91 TL'ye,
- Bekâr bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 3.902,57 TL'ye yükseldi.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2020	Aralık 2020	Ekim 2021	Kasım 2021
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	694,64	711,22	852,46	881,98
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	575,85	592,22	709,09	730,71
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	746,20	768,21	912,01	943,85
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	499,99	518,29	619,64	635,01
Açlık Sınırı	2.516,67	2.589,94	3.093,20	3.191,55
Yoksulluk Sınırı	8.197,62	8.436,27	10.075,58	10.395,91

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Dört kişilik bir ailenin sadece gıda harcaması (mutfak masrafı) geçen aya göre 98 TL, geçen yıla göre 675 TL artmıştır. Yapılması gereken toplam harcama tutarı (aile bütçesi) ise aylık 320 TL ve yıllık 2.198 TL tutarında artmıştır. Zorunlu ihtiyaçlar için geçen yıla göre yapılması gereken ek harcama tutarı kadar hane halkı gelirinde artış sağlanamadığı durumda, aradaki farkın borçlanmayla karşılanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Dar ve sabit gelirli kesimler tasarruf etme aşamasını geride bırakmıştır. Ücretli çalışanların kullandığı ihtiyaç kredisi ile kredi kartı borcu, geçim sıkıntısının üzerine yaşamı sıkı cendereye alan bir yük halindedir. Çalışanlar içinden çıkılmaz bir batağa sürüklenmiştir.

Dar ve sabit gelirli kesimler açısından ekonomideki gelişmelerin yansıması olumsuzdur. Sürdürülebilirlik kalmamıştır. Gerekli tedbirler alınmadığı takdirde, gelir dağılımının daha da bozulması, işsizlik ve yoksulluğun daha da artması öngörülebilir bir gelişme olacaktır. Sosyal sorunların derinleşmemesi için atılacak adımların başında 2022 yılı yürürlüğe girecek asgari ücretin, insanca yaşamı mümkün kılacak, kabul edilebilir tutarda belirlenmesi gerekmektedir.

2021 yılının ilk gününden itibaren aylık 2.825,90 TL olarak yürürlüğe giren net asgari ücret halen açlık sınırının altındadır. Asgari ücret ile bir kişinin yaşam maliyeti tutarı arasındaki fark her geçen ay artmaktadır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim Kasım 2021 itibariyle şu şekilde gelişti:

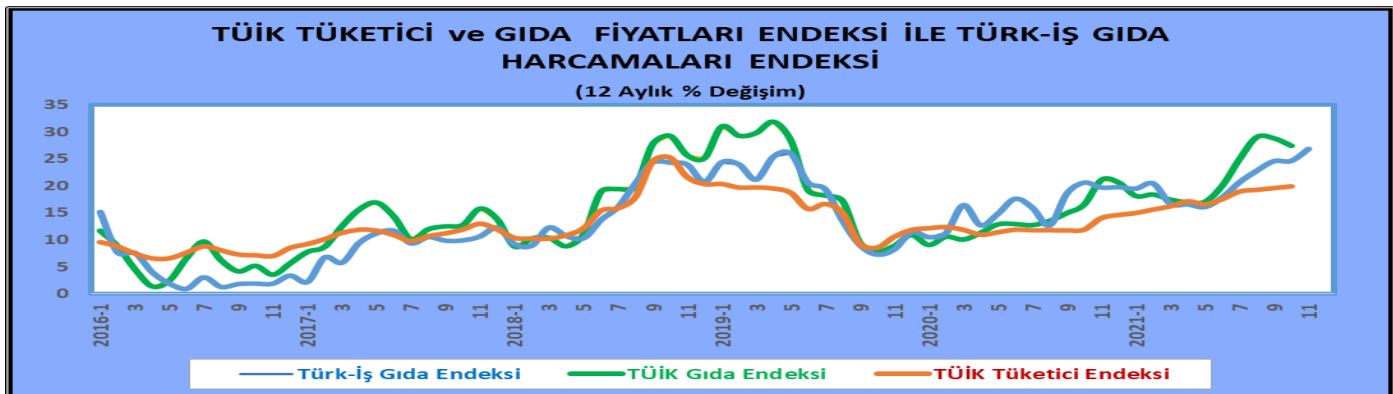
- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 3,18 oranında artış gösterdi.
- Yılın **ilk on bir ayı** itibariyle fiyatlardaki artış yüzde 23,23 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 26,82 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 20,58 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Kasım 2018	Kasım 2019	Kasım 2020	Kasım 2021
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,22	2,16	1,39	3,18
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	20,81	8,33	16,37	23,23
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	23,94	8,24	19,68	26,82
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	15,61	17,89	15,47	20,58

TÜİK tüketici ve gıda fiyatları endeksi ile TÜRK-İŞ gıda fiyatları endeksinin on iki aylık değişimine bakıldığında, gıda fiyatlarındaki artışın yüksek bir seyir izlediği ve artış eğiliminin son aylarda yükseldiği dikkati çekmektedir.

Şekil 1: TÜRK-İŞ ve TÜİK Gıda Endeksinde Aylık % Değişim

TÜRK-İŞ hesaplamasına temel alınan ve doğrudan piyasadan derlenen fiyatlara göre, gıda ürünlerinde Kasım 2021 itibariyle gözlenen değişim -harcama gruplarına göre- şu şekilde olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bazı süt ve yoğurt ürünü fiyatında değişiklik gözlenmekle beraber henüz tüm ürünlerde değişiklik olmadı. Aynı durum peynir fiyatında da görüldü. Ancak beyaz peynir fiyatı ortalamada fazla değişmedi, ama kilogram fiyatı olarak gravyer peynirin 165 TL, keçi peynirinin 98 TL, koyun peynirinin 95 TL olduğu da not edilmelidir.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyım ve kuşbaşı et ile tavuk fiyatı artarken, sakatat (ciğer, böbrek, yürek) ürünleri fiyatı değişmedi. Kuşkusuz ki, kilogram fiyatı 169 TL olan bonfile et hesaplamada dikkate alınmadı. Balık ortalama kilogram fiyatı biraz geriledi, ama hesaplamada hamsi, istavrit gibi nispeten bol ve ucuz balık çeşidi dikkate alındı. İthal somon kilogram fiyatı 120 TL, levrek 90 TL olarak tezgâhta yer aldı. Yumurta fiyatı arttı ve tanesi 1,30 TL oldu. Bakliyat ürünlerin de (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) bu ay yeşil mercimek hariç önemli bir değişiklik olmadı.
- Ailenin gıda harcamasında ağırlıklı yer kaplayan ve mevsime göre önemli değişkenlik yaşanan yaş sebze-meyve fiyatlarında bu ay önemli bir değişiklik olmadı. Her zaman ki gibi pazarda sıklıkla bulunan ürünler temel alınarak hesaplama yapıldı. Ortalama meyve-sebze kilogram fiyatı bu ay 8,60 TL oldu. Ortalama sebze kilogram fiyatı biraz artarak 8,28 TL, ortalama kilogram meyve fiyatı biraz gerileyerek 9,08 TL oldu.

Bu ay, 18 sebze ve 12 meyve olmak üzere toplamda temel 30 ürünlerdeki fiyat değişimi hesaplamada dikkate alındı. Ürünlerin tek tek ağırlığı yerine yine harcama sepetindeki meyve-sebzenin toplam miktarından hareket edildi.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatı resmi olarak -henüz- artmadı. Ancak ekşi mayalı, köy ekmeği, tam tahıllı vb. şekilde satılan ekmek ortalama yüzde 20 oranında zamlandı. Önümüzdeki günlerde ekmeğin gramajı ile birlikte fiyatında da artış bekleniyor. Makarna ve irmik fiyatı değişmezken, pirinç fiyatı biraz arttı. Ancak un kilogram fiyatı yüksek oranda artış gösterdi. Aynı şekilde bulgurda ki yüksek artış dikkat çekti.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; Ayçiçeği yağının litresi 29 TL'ye ulaştı. Bu ay tereyağı ile zeytinyağı fiyatında hafif bir ayarlama yapılırken margarin fiyatı yüksek oranda arttı. Siyah ve yeşil zeytin fiyatı ile yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünleri fiyatı değişmedi. Baharat ürünleri (kimyon, nane, karabiber vb.) fiyatı bu ay çok yüksek oranda zam gördü. Örneğin kilogramı 80 TL olan karabiber fiyatı 190 TL oldu. Bal, reçel, pekmez fiyatı değişmezken, şeker ve tuz da bu ay fiyatı artan ürünler arasında yer aldı. Çay fiyatı arttı, geçen ay fiyatı artan ihlamur aynı kaldı. Salça fiyatı da değişmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır.

“Açlık ve Yoksulluk Sınırı” çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, **Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir.** Benzeri yapılan çalışmalar gibi, TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta, ancak gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenerek kıyaslama yapılmaktadır. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan **“öncü gösterge”** niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioglu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliğı gidermek amacıyla, **Aralık 1987’den bu yana** düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili **ilk resmi çalışma** TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereğı açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağılı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiğı hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş **beslenme kalıbı** temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeğı yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“**Açlık Sınırı**” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “**Yoksulluk sınırı**” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

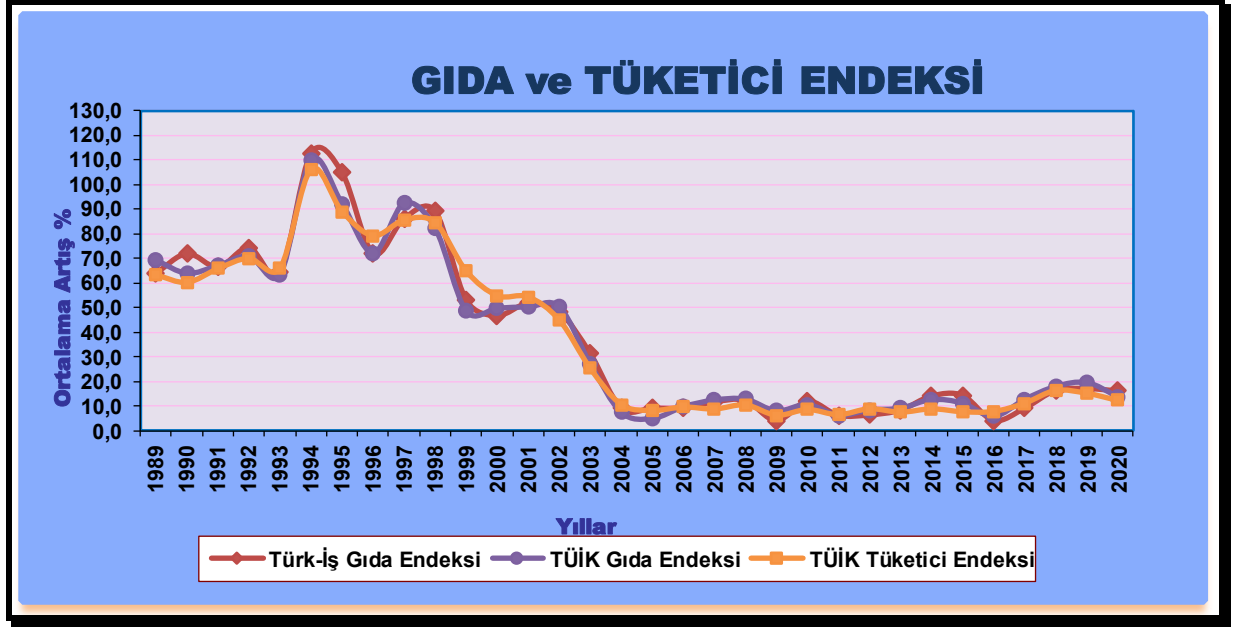
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan **yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir**. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesi olacaktır. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken **insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir** ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz dört yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan **öncü gösterge niteliğindedir**. Nitekim 1988-2020 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 ve 2018 yılı için yüzde 22,5 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılı için bu oran yüzde (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 22,6’dır. 2020 yılı için bu oranı TÜİK yükselterek (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 23,1 olarak hesaplamıştır. .

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, **gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.**

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.